

Avram Iancu - 150

Cetatea Cavalerilor

Nr. 6 (22) / Iunie 2022

Nr. 6 (22) / Iunie 1922

Cetatea Cavalerilor

Fondator: Col. r. Dr. Constantin MOȘINCAT
Editor: Asociația Națională a Cavalerilor de Clio
Editura Tipo MC, Oradea-2020

Cartea Mea e și a Ta! ISSN 2734-6889 - ISSN-L 2734 - 6889

Ion Antonescu la comanda Școlii Superioare de Război¹

Comandor r. prof. univ. Dr. Jipa ROTARU

Școala Superioară de Război, actualmente Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, și-a câștigat de-a lungul celor mai bine de 100 ani de existență, un binemeritat prestigiu în viața științifică a oștirii noastre. Vlăstar al armatei române moderne, înalta instituție superioară de învățământ militar a fost creația acelor luptători patrioți care au înfăptuit, sub sceptrul domnitorului colonel Alexandru Ioan Cuza, prima unire românească la 1859 și care apoi, prin jertfa vieții lor, au înscris la 1877 cu litere de aur pe prima pagină a istoriei moderne a României, cuvântul – Independență.

O independență fragilă însă, care trebuia consolidată și apărată. Era nevoie pentru aceasta, de o armată puternică, cu cadre foarte bine pregătite și ostași patrioți devotați și bine instruiți. Pentru formarea unui asemenea corp de cadre, s-a înființat în cea de a doua jumătate a secolului al XIX-lea, o serie de instituții militare de învățământ, Școala Superioară de Război creată prin Decretul Regal nr. 2073/8 august 1889, constituind portdrapelul unui învățământ militar modern, adecvat necesităților de înnoire a ansamblului sistemului militar. Carol I, rege al României din anul 1883, el însuși un desăvârșit militar de carieră, instruit în armata prusacă, ale cărui calități de brav comandant au fost pe deplin probate pe teatrele de operații ale independenței României, a preluat și a dus mai departe, opera începută de colonelul Alexandru Ioan Cuza, de unificare și reformarea din temelii a oastei române și făurirea unei armate române moderne. Cerințele erau multiple, iar eforturile trebuiau să fie pe măsură. Esențial rămânea crearea aceluia corp de comandă și stat major, bine pregătit și instruit, viteaz și brav, care să poată conduce amplul proces de încheiere și instruire a unei oști, în măsură să participe la înfăptuirea, și apoi să apere cu arma în mână, ceea ce mai rămăsese de înfăptuit – România Mare - prin desăvârșirea procesului de unificare națională.

În evoluția sa istorică, procesul de învățământ din Școala Superioară de Război a beneficiat de contribuția unui valoros corp de cadre didactice militare, personalități de mare prestigiu științific, comparabile ca valoare cu cei mai iluștri comandanți și profesori din Europa, cum sunt: general adjunct Ștefan Fălcoianu, mareșal Alexandru Averescu, general de divizie Constantin Hîrjeu, general inginer Scarlat Panaitescu, mareșal Constantin Prezan, general corp de armată David Praporgescu, general de corp de armată Gheorghe Mărdărescu, general Radu Rosetti, general Grigore Crăiniceanu, general Constantin Cristescu etc.

La catedrele Școlii Superioare de Război au conferențiat, de asemenea, iluștri reprezentanți ai vieții științifice și culturale românești, în fruntea cărora a strălucit, peste 30 de ani, Nicolae Iorga – proeminenta personalitate a istoriografiei românești și universale, care a desfășurat cu fiecare promoție de ofițeri circa 25 de conferințe. Așa cum sublinia ilustrul savant, istoria luptelor purtate de-a lungul secolelor de poporul nostru împotriva numeroșilor dușmani ne oferă imaginea calităților deosebite ale ostașului român, tenacitatea și neînfricarea în înclăștarea cu dușmanul, spiritul de jertfă izvorâte din

¹ Fragment din lucrarea *Asumarea răspunderii*

Avram Iancu - 150

Cetatea Cavalerilor

Nr. 6 (22) / Iunie 2022

iubirea de patrie. În semn de aleasă cinstire, la 15 noiembrie 1938, ilustrul savant i-a fost conferită insigna „Alere Flamman” pentru 32 de ani de activitate didactică serviți în cadrul Școlii Superioare de Război (insigna se acorda numai cadrelor militare active care aveau un stagiu neîntrerupt de 7 ani ca profesor al Școlii Superioare de Război). Alături de străluciții profesori militari și de savantul Nicolae Iorga, care a predat cursul de istorie, Școala Superioară de Război, a beneficiat, în perioada 1889-1944, de contribuția deosebită a peste 50 de personalități ale vieții științifice, culturale și social-politice, cadre didactice de mare valoare și competență din învățământul superior civil ca: Bogdan Petriceicu-Hașdeu, D. Caracostea, Gheorghe I. Brătianu, Zamfir Arbore, s.a.

La conducerea Școlii Superioare de Război, s-au perindat, de asemenea, de-a lungul celor peste 100 de ani de existență, ofițeri și generali dintre cei mai capabili și mai viteji pe care i-a avut armata română. Printre aceștia: colonelul Constantin Dumitru, generalii Nicolae Samsonovici, Teodor Dumitrescu, Gheorghe Oprescu, Ștefan Ionescu, Paul Teodorescu, Ilie Șteflea și încă mulți, mulți alți comandanți de mare prestigiu ai armatei române.

Dintre toți se detașează, prin înfăptuirile în domeniul modernizării învățământului militar superior și reșezarea pe baze noi a școlii, colonelul și apoi generalul Ion Antonescu. Acest martir al neamului românesc a condus nemijlocit destinele învățământului militar superior, aflându-se la cârma celei mai înalte instituții științifice și de cultură din armată în mai multe rânduri, între anii 1927 și 1933.

După ce a parcurs toate treptele ierarhiei militare, îndeplinind funcții, de cele mai multe ori superioare gradului, desăvârșindu-și de la an la an cariera militară, atât prin studiu neobosit cât mai ales prin practica conducerii subunităților și marilor unități pe câmpul de instrucție sau a elaborării hotărârilor la cele mai înalte nivele pe câmpurile de bătaie din anii războiului nostru de întregire, începând cu 15 iulie 1927 colonelul Ion Antonescu este chemat să-și valorifice mult mai amplu cunoștințele și aptitudinile, numit fiind comandant al celei mai înalte instituții de învățământ militar - Școala Superioară de Război. Începe o muncă asiduă de revigorare a învățământului militar românesc.

Din nou zile și nopți de neodihnă. Muncește fără preget. Studiază și se informează. Elaborează Directivele de învățământ, prezidează Consiliul profesorilor, comisiile de examen, dar intră și la clasă predând cursuri de tactică și strategie. În acești primi ani la conducerea Școlii Superioare de Război va elabora și tipări cea de-a doua carte a sa, cursul „Focul și mișcarea”, în care adună și pune la dispoziția ofițerilor elevi toate cunoștințele sale acumulate cu atâta trudă, precum și experiența sa militară atât de prodigioasă din anii de război, din misiunile peste graniță și mai ales de la comanda Școlii Superioare de Cavalerie și a regimentului.

Atât în elaborarea Directivelor a programelor și planurilor de învățământ cât și în întocmirea cursurilor predate, Antonescu s-a inspirat din documentele întocmite de înaintașii săi. El mărturisește că a luat tot ce era bun din aceste documente, urmând însă ca „experiența, reflexiunile și rezultatele” să-i faciliteze modificările și perfecționările care „*eventual ar trebui să fie aduse metodei de predare și de organizare a învățământului*”. Se luptă cu rutina și inerția în efortul de înnoire al școlii. Trece la elaborarea de planuri și programe noi de învățământ. Este în permanență călăuzit de ideea că războiul modern reprezintă o chestiune de știință, de energie și de îndrăzneală, ceea ce impune comandanților, indiferent de treapta ierarhică, calități complexe intelectuale, fizice și morale.

Multe din amintirile depănate de foștii săi elevi din acea perioada cuprind memorabilele sale sfaturi de genul: „*Elevi de azi și de mâine îndrăzniți prin muncă, prin energie și prin caracter să ajungeți acolo unde omul cu adevărat merituos, muncitor, modest și de caracter și vă asigur că nu se va putea prin aceste mijloace să nu izbutiți*”. Pe lângă aceasta, noul suflu ce-l imprimă procesului de învățământ se concretizează în părăsirea tiparelor rigide de întocmire a lecțiilor și aplicațiilor numai pe baza experienței rezultate în urma războiului din 1914-1918 și abordarea cu curaj a principiilor „războiului viitorului”, așa cum îl înțelegea el pe baza studiului doctrinelor străine și a situației generale internaționale. Și aici, ca și la regiment, pune accent pe trecerea la forme de învățământ practic aplicative, concretizate prin tot mai dese ieșiri în teren și călătorii de instrucție, făcându-i pe viitorii statmajoriști să cunoască îndeaproape zonele menite să devină teatre de operații în viitor, precum și Munții Apuseni, platoul Transilvaniei, Dealul Mare din Moldova s.a., punându-i în situații cât mai apropiate câmpului de luptă.

Cetatea Cavalerilor

Avram Iancu - 150

Nr. 6 (22) / Iunie 2022

3

La 1 octombrie 1928 este numit și Secretar General în Ministerul de Război. Nu a avut timp să-și pună în valoare cunoștințele și calitățile în acest post, pentru că numai după o lună de la numire, prin formarea guvernului țărănist condus de Iuliu Maniu de la 10 noiembrie 1928, la conducerea Ministerului de Război, este adus generalul H.Choski, care nu pierde prilejul de a-l umili din nou, încă din prima zi a preluării conducerii ministerului. Atmosfera creată, astfel, face imposibilă continuarea activității sale și la Ministerul de Război, prin memoriu adresat șefului său direct, șeful Marelui Stat Major, depunându-și pentru a doua oară demisia din armată. Demisia nu îi este nici de această dată acceptată și este lăsat din nou pentru o scurtă perioadă la comanda Școlii Superioare de Război, continuând, aici, până la 1 aprilie 1929, opera de reînnoire anterior începută.

Nevoia stagiului în vederea avansării la gradul de general face ca în aprilie 1929 să părăsească comanda Școlii Superioare de Război și să ia comanda Brigăzii 5 Roșiori, iar de la 30 iunie 1930 a Brigăzii 6 Cavalerie. Și în această nouă însărcinare este stăpânit de același neastâmpăr al înnoirilor, impunându-și sieși și pretinzând celor subordonați imprimarea unui caracter cât mai practic procesului de instruire, concomitent cu o atitudine demnă, de înaltă grijă pentru starea morală și fizică a ostașului, viitor de luptă.

În timp ce se afla la comanda brigăzii, a dat directive pentru schimbarea din temelii a vechilor principii și sisteme de instrucție, copiate până atunci în virtutea inerției de la an la an încă din perioada 1914-1918. Acestei acțiuni curajoase, unii dezinteresați i-au răspuns cu elogiul iar alții interesați l-au supus unor aspre judecăți, bineînțeles, în majoritatea cazurilor, dintre cele mai nedrepte, în total dezacord cu interesele întăririi armatei și ale apărării țării.

La 10 mai 1931 este avansat la gradul de general de brigadă și din 1 noiembrie același an revine din nou la comanda Școlii Superioare de Război. Își începe acest nou mandat în fruntea instituției militare care i-a rămas cea mai dragă dintre toate câte a comandat după cum o mărturisește, hotărât să „muncească fără a cunoaște limită” pentru a da comandamentelor „ofițeri culți, oameni de caracter, cetățeni devotați și, mai presus de toate, elemente neșovăitoare în menținerea puterii”. Este evident că încă din acești ani, Ion Antonescu începe să-și aprofundeze gândurile sale cu privire la reorganizarea și modernizarea armatei sub toate aspectele. El este conștient că, acest important deziderat nu poate fi materializat fără un corp de cadre de comandă și stat major foarte capabil, cu o amplă pregătire. De aceea, cu abnegația-i cunoscută, va continua opera de reșezare a învățământului militar superior pe baze noi, începută încă din anii 1927-1929.

Preocupat de formarea unor buni ofițeri de stat major cu vaste aptitudini practice de conducere a trupelor atât la pace cât și în luptă, va introduce în programele de învățământ (idee care i-a aparținut în exclusivitate) călătoriile de arme, scoțându-i pe ofițerii elevi tot mai mult în teren, punându-i să străbată țara cu pasul, facilitând astfel o mult mai judicioasă cunoaștere a zonelor unor viitoare posibile acțiuni de luptă, a posibilităților concrete în raport cu condițiile oferite de teren, a armelor, precum și a principiilor cooperării dintre arme. Comandantul Școlii Superioare de Război socotea că numai în acest fel viitorul ofițer de stat major va putea să-și pună în evidență cunoștințele, priceperea și măiestria în coordonarea acțiunilor diferitelor arme, pentru ca din efortul comun al acestora să se dobândească victoria.

Nu putem încheia referirile la permanența străduințelor generalului Ion Antonescu pentru înnoirea învățământului militar din anii în care s-a aflat la comanda Școlii Superioare de Război fără a aminti preocuparea sa constantă pentru sădirea și cultivarea neîncetată în sufletul ofițerilor a unor înalte sentiment morale precum spiritul datoriei și al sacrificiului, camaraderia, cinstea, dreptatea, sentimentul onoarei și al demnității, virtuți călite la făclia dragostei de neam și țară, care trebuie neapărat armonios îmbinate cu o înaltă cultură profesională, pentru desăvârșirea oricărui ofițer în general și a ofițerului de stat major în special.

În concluzie, rememorăm prin amintirile peste ani a unuia dintre foștii elevi ai Școlii Superioare de Război din anii când acesta se afla sub bagheta generalului Ion Antonescu, locotenent-colonelul Aldea Romulus din promoția 1936 își amintește: „Gândind în urmă cu atâția ani, ecoul frământărilor noastre sufletești de atunci păstrează aceeași rezonanță: muncă până la epuizare, în disciplină până la renunțare (n.n.). Nu era aceasta o lozincă, ci un profund și real fundament sufletesc; nimeni nu vorbea despre aceasta, toți o făceau cu eforturi înnoite, cu o ambiție continuu tinerească, fără gândul recompenselor, pentru că toți erau conștienți că rezultatele străduinței de atunci nu constituiau decât antrenamentul și dreptul la muncă în viitor”